

O'ZBEKISTONDA YOSHLAR SIYOSATINING AMALGA OSHIRILISHI VA UNNING NATIJALARI

Kdirbaeva Aysuliw

NMPI Tariyx fakulteti 3-kurs.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21385242>

Anatatsiya. Maqolada yangi O'zbekiston sharoitida yoshlarga oid davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari tahlil qilingan. Jamiyatda huquqiy madaniyatini yuksaltirishning yoshlar tarbiyasidagi o'rni ochib berilgan. Mutafakkirlar asarlaridagi komil inson g'oyasining tarixiy-falsafiy talqiniga alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: Yangi O'zbekiston, yoshlarga oid davlat siyosati, iqtidorli yoshlar, ma'naviy barkamollik, uchinchi Renessans.

IMPLEMENTATION OF YOUTH POLICY IN UZBEKISTAN AND ITS RESULTS

Abstract. The article analyzes the main directions of state policy on youth in the conditions of new Uzbekistan. The role of raising the legal culture of society in the education of youth is revealed. Special attention is paid to the historical and philosophical interpretation of the idea of a perfect person in the works of thinkers.

Keywords: New Uzbekistan, state policy on youth, talented youth, spiritual perfection, third Renaissance.

РЕАЛИЗАЦИЯ МОЛОДЕЖНОЙ ПОЛИТИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ И ЕЕ РЕЗУЛЬТАТЫ

Аннотация. В статье анализируются основные направления государственной политики в отношении молодежи в условиях нового Узбекистана. Раскрывается роль повышения правовой культуры общества в воспитании молодежи. Особое внимание уделяется историко-философской интерпретации идеи совершенной личности в трудах мыслителей.

Ключевые слова: Новый Узбекистан, государственная политика в отношении молодежи, талантливая молодежь, духовное совершенство, Третий Ренессанс.

O'zbek xalqining ko'p asrlik tarixiga nazar tashlar ekanmiz, unda taraqqiyot cho'qqilarini zabt etishning mashaqqatli bosqichlarini ko'rish mumkin. Bu bosqichlarda davlatchiligimizning shakllanishi, jamiyatda ilm-fan, san'at va madaniyatning yuksalishi, buyuk ajdodlarimizning o'z ijodida erishgan yutuqlari jahon tamaddunining rivojiga hissa qo'shishdek iftixorli jarayonlar gavdalanadi. Har qanday rivojlangan davlatning tarixiy taraqqiyot yo'lidan ma'lumki, mamlakatning jadal rivojlanishi, muayyan yutuqlarga erishishi, xalqning farovon bo'lishi o'sha mamlakatda yoshlar ta'lim-tarbiyasi va kelajagiga beriladigan e'tibor darajasiga uzviy bog'liq.

Mamlakatimizda yuksak taraqqiy etgan, jahon hamjamiyatida munosib o'rni va nufuziga ega Yangi O'zbekistonni barpo etish yo'lida jadal islohotlar davom etmoqda. Ushbu ko'zlangan maqsadlarga erishishda unib-o'sib, ulg'ayib, hayotga dadil qadamlar bilan kirib kelayotgan yosh avlodning salohiyati muhim o'rin tutadi. Shiddat bilan rivojlanib borayotgan xayotimizda ro'y berayotgan yuksalish jarayonlari o'zini barcha sohalarda namoyon etmoqda.

Shular orasida zamonamiz yoshlari haqida to'xtaladigan bo'lsak, Prezidentimiz Shavkat Mirziyoev BMT Bosh Assambleyasining 72- sessiyasidagi nutqida quyidagi fikrlarni bildirgan edi: "Sayyoramizning ertangi kuni, farovonligi farzandlarimiz qanday bo'lib kamolga yetishi bilan bog'liq.

Bizning asosiy vazifamiz- yoshlarning o'z salohiyatini namoyon qilishi uchun zarur sharoitlar yaratishdan iborat ". Shu borada, O'zbekistonda yoshlar masalasi davlat siyosatining eng ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Yurtimizda yoshlarning huquq va manfaatlarini himoya qilish, ularga zarur shart-sharoit yaratish borasida bir qator ishlar olib borilmoqda.

Xususan bugungacha parlament tomonidan yoshlarga oid 40 dan ortiq qonun hujjatlari qabul qilindi. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning BMT minbaridan turib, Yoshlar huquqlari to'g'risidagi BMT konvensiyasini qabul qilish taklifi ham xalqaro hamjamiyat tomonidan iliq kutib olindi. Prezidentimiz bunga asos qilib, bugungi kunda dunyo miqyosida yoshlarning soni 2 milliarddan oshib ketgani, xalqaro terrorizm va ekstrimizm shiddat bilan o'sib borayotgan bir paytda, yoshlarga himoya zarurligini muhim omil sifatida asoslab berdi. Davlatimiz rahbarining 2016 yil 14-sentyabrdagi « Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida »gi imzolagan qonun hujjati ham, aholisining yarmidan ko'prog'i yoshlardan iborat bo'lgan mamlakatimizda yosh avlodni har tomonlama yetuk va barkamol, o'z pozitsiyasiga ega, intellektual salohiyatli, maqsad sari intiluvchan, komil shaxslar sifatida tarbiyalash O'zbekistonni eng rivojlangan davlatlar qatoridan o'rin egallashida eng muhim omil ekanini anglatadi. Shuni alohida qayd etish joizki, « 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning 5 ustuvor yo'nalishi bo'yicha "Harakatlar strategiyasi"da ham bir nechta ustuvor vazifalar belgilab berilgan: birinchidan, jismonan sog'lom, ruhan tetik, mustaqil fikrlaydigan, o'z Vataniga sodiq yoshlarni tarbiyalash; ikkinchidan, o'rta maxsus, kasb- hunar va oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilarini ish bilan ta'minlash va xususiy tadbirkorlik sohasiga jalb qilish; uchinchidan, yoshlarning ijodiy va intellektual salohiyatini rivojlantirish, qo'llab- quvvatlash, bolalar va yoshlar o'rtasida sog'lom turmush tarzini shakllantirish, ularni sportga keng jalb etish.

Prezidentimiz tomonidan 2018 yil 27 iyunda "Yoshlar- kelajagimiz Davlat dasturi to'g'risida"gi farmoni bilan "Yoshlar- kelajagimiz" jamg'armasi tashkil etildi. Ushbu jamg'arma yoshlarning biznes tashabbuslari, g'oya va loyihalarini amalga oshirish uchun tijorat banklari tomonidan yillik 7 foiz stavka bilan imtiyozli kreditlar ajratish yo'lga qo'yildi. Mamlakatimizdagi barcha o'zgarishlarning negizi hisoblangan ta'lim-tarbiya tizimi uchun ajratilgan harajatlar kelajak uchun qo'yilgan eng samarali sarmoya hisoblanadi. Ma'lumki, 2021 yil mamlakatimizda "Yoshlarni qo'llab-quvvatlash va aholi salomatligini mustahkamlash yili" deb nomlandi.

O'zbekistonda 30 iyun - "Yoshlar kuni" deb e'lon qilinib, turli sohalarida yuksak natija va yutuqlarga erishayotgan fidoyi yoshlarni rag'batlantirish maqsadida "Mard o'g'lon" davlat mukofoti va "Kelajak bunyodkori" medali ta'sis etildi. Yurtimizdagi islohotlar jarayonida yoshlar kamolotiga alohida e'tibor qaratilmoqda. So'nggi yillarda bu yo'nalishdagi ishlarning huquqiy asoslari zamon talabidan kelib chiqib takomillashib bormoqda. Yoshlarga jahon andozalari darajasida ta'lim berish, jamiyatdan munosib o'rin egallashiga ko'maklashish masalasi davlat siyosatining muhim yo'nalishiga aylandi.

Davlatimiz yoshlarga oid davlat siyosatida aniq maqsadlarni ko'zlab, bosqichma- bosqich shakllanib kelmoqda. Yoshlar o'rtasida kitobxonlikni keng tadbqiq etish maqsadida Qoraqalpog'iston Respublikasi va barcha viloyatlarga 1 million nusxadan kam bo'lmagan miqdorda kitoblar yetkazib berildi. Shu bilan birga har bir shahar va tuman markazida namunali kitob do'konlari, ko'chma kitob pavilyonlari tashkil etildi. Xotin-qizlarni ish bilan ta'minlash maqsadida 2019-2020 yillarda 200 ga yaqin tikuv- trikotaj korxonalari barpo etildi. Natijada 24000 dan ortiq ish o'rinlari yaratildi. Yurtboshimiz g'oyasi asosida "Yoshlar daftari" tashkil etilib, mamlakatimiz bo'yicha 648 ming ishsiz yoshlar ushbu daftarga kiritilgan bo'lsa, yilning birinchi choragida ularning 283 ming nafari ish bilan ta'minlandi.

Yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli o'tkazish borasida 36 mingta qo'shimcha to'garaklar tashkil etilib, bu to'garaklarga 874 mingga yaqin yoshlar qamrab olindi. Yuqoridagilarga qo'shimcha sifatida mamlakatimizda Maktabgacha ta'lim vazirligi tashkil etildi. Maktab ta'limida 11 yillik umumiy o'rta ta'lim qayta joriy etildi. Oliy o'quv yurtlariga qabul kvotalari kengaytirildi.

Sirtqi va kechki ta'lim shakllari tiklandi. So'nggi yillarda 15 dan ortiq rivojlangan davlatlarning nufuzli universitetlari filiallari ochildi. Yangi yoshlar siyosatini qurishda mamlakatimiz Prezidentining shaxsan ishtirokini alohida ta'kidlash zarur. Davlatimiz rahbari tomonidan yosh avlodni shakllantirishning dastlabki pallasida tarbiya masalalariga, boshlang'ich, o'rta va oliy ta'lim islohotiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Yoshlarni yuksak ahloq va intizomli qilib tarbiyalash, ularning sifatli ta'lim olishi va vatanparvarlik ruhida voyaga yetishi mamlakat siyosiy va iqtisodiy taraqqiyotining kaliti hisoblanadi. Xulosa qilib aytganda, yoshlarning ta'lim olishi, kasb-hunar egallashi, yetuk, komil inson bo'lib shakllanishida zamonaviy, qulay shart-sharoitlarni yaratib berish uchun mamlakatimiz bor kuch va imkoniyatlarini ishga solmoqda.

Davlatimiz rahbari xam bu borada, mamlakatimizdagi yoshlar qatlamiga "muammo" deb emas, balki yurt ravnaqini ta'minlashdagi katta kuch sifatida qaramoqda. Pirovardida esa, yuksak bilimli, zamonaviy fikrlaydigan, o'z qat'iy pozitsiyasiga ega yoshlar yurtimizning taraqqiyotida tobora hal qiluvchi asosiy kuchga aylanib bormoqda. Yoshlarimiz bunday sharoit va imtiyozlardan oqilona foydalanib, yurtimizning ertasi uchun kamarbasta bo'lishi shart. Mazkur ishlar natijasida O'zbekiston yoshlar ittifoqi tashkil topgandan buyon 841 147 nafar yoshning bandligi ta'minlandi.

2021-yilning birinchi yarmida Yoshlar ishlari agentligi tomonidan 78 140 nafar yosh ishga joylashtirilgan bo'lib, 5 684 nafar yoshga subsidiyalar ajratildi, ijtimoiy himoyaga muhtoj 127 nafar talabanning 350 million so'mlik to'lov shartnoma mablag'lari to'lab berildi. Yoshlarni ish bilan ta'minlash, ularning tashabusini moliyalashtirish maqsadida 2018-yildan boshlab hududlarda 25 ta "Yosh tadbirkorlar" kovorking markazi va 157 ta "Yoshlar mehnat guzari" kompleksi faoliyat boshladi. "Yoshlar – kelajagimiz" davlat dasturi doirasida respublikaning tuman va shaharlarida amalga oshiriladigan tadbirlarni moliyalashtirish amaliyoti yo'lga qo'yildi.

Yoshlarga oid davlat siyosatini amalga oshirishda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan ilgari surilgan besh muhim tashabbusni targ'ib qilish va ro'yobga chiqarish muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur g'oyani amalga oshirish maqsadida O'zbekiston yoshlar ittifoqi qoshida "5 tashabbus loyiha ofisi" faoliyati yo'lga qo'yildi. Tegishli loyihalar, jumladan, "Sport karvoni", "Bir million dasturchi", "Eng yaxshi kitobxon oila" kabi loyihalar amalga oshirilmoqda.

Turli sohalarda samarali faoliyat yuritayotgan, yuqori natijalarga erishib, tengdoshlariga oʻrnak boʻlayotgan yigit-qizlarni ragʻbatlantirish maqsadida “Mard oʻgʻlon” davlat mukofoti va “Kelajak bunyodkori” medali taʼsis etildi. Oʻtgan vaqt davomida 113 nafar yosh “Mard oʻgʻlon” davlat mukofoti bilan, 75 nafari esa “Kelajak bunyodkori” medali bilan mukofotlandi. Taʼlim-tarbiya sohasida ham soʻnggi yillarda ulkan oʻzgarishlar roʻy berdi. Tizim tubdan isloh qilindi.

Mazkur sohada yoshlar manfaatlarini koʻzlab koʻplab oʻzgarishlar amalga oshirildi.

Birinchidan, maktabgacha taʼlim muassasalari va umumtaʼlim maktablari faoliyati tubdan yangilandi. Oʻtgan besh yil davomida kichik yoshdagi bolalarni maktabgacha taʼlim bilan qamrab olish darajasi ikki barobar ortib, 60 foizga yetdi. Bugungi kunda bogʻchalar soni 14 mingdan oshdi. Dars sifatini oshirish maqsadida boshqa tumandagi olis maktabga borib, dars beradigan yosh oʻqituvchilar oyligiga ustama haq toʻlash tizimi joriy etildi.

Bundan tashqari, yoshlarning chuqur bilim olishini taʼminlash maqsadida oʻtgan yillarda 98 ta ixtisoslashgan maktab tashkil etildi. Har bir hududda Prezident maktablarining tashkil etilishi ham iqtidorli va barkamol yoshlarni tarbiyalashga xizmat qilmoqda. Ikkinchidan, yoshlarning oliy taʼlimga qamrovi oshirildi. 2016-yilda mamlakatimizda 65 ta oliy taʼlim tashkiloti faoliyat yuritgan boʻlsa, 2021-yilda respublikadagi jami oliy taʼlim tashkilotlari soni ikki barobardan koʻproqqa ortib, 127 taga yetdi. 2016/2017 oʻquv yilida oʻqishga qabul qilish parametrlari 57 907 nafarni tashkil etgan boʻlsa, 2021/2022 oʻquv yilida qabul parametrlari qariyb uch barobar oshirilib, 157 755 ni tashkil etadi. Xususan, davlat granti asosida oʻqishga qabul qilish parametrlari ham 1,5 barobar oshirildi. Uchinchidan, taʼlim tizimidagi davlat siyosati takomillashtirildi. Taʼlim sohasini tubdan yangi bosqichga olib chiqish maqsadida yangi tahrirdagi “Taʼlim toʻgʻrisida”gi qonun qabul qilindi. Mazkur qonun bilan yoshlarning uzluksiz taʼlim olishini taʼminlash maqsadida kunduzgi taʼlim shakli bilan bir qatorda sirtqi, kechki va masofaviy taʼlim shakllari joriy etildi. Dual taʼlim yoʻlga qoʻyildi. Toʻrtinchidan, yoshlarning bilim olishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratildi. 2021/2022 oʻquv yilidan boshlab tijorat banklari tomonidan taʼlim kreditlarini Markaziy bankning asosiy stavkasida ajratishning yangi tizimi yoʻlga qoʻyildi.

Unga koʻra, taʼlim kreditining asosiy qismi talaba oliy taʼlim tashkilotini tugatgandan soʻng yettinchi oydan boshlab 7 yil davomida qaytarishi belgilandi. Bunda “Ijtimoiy himoya yagona reyestri”ga kirgan oilalar farzandlaridan taʼlim krediti uchun garov va kafilliklar talab etilmasligi alohida belgilandi. Eng quvonarli yangiliklardan biri, shubhasiz, davlat oliy taʼlim muassasalari bakalavriatining kunduzgi taʼlim shakliga kirish imtihonlarida eng yuqori ball toʻplagan 200 nafar yosh uchun davlat byudjeti mablagʻlari hisobidan moliyalashtiriladigan Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti granti joriy qilinganidir.

Oldingi yillarda ayrim oliy taʼlim muassasalariga oʻqishga kirishda eng yuqori ball toʻplagan abituriyent toʻlov-shartnoma asosida qabul qilinishi holatlari ham kuzatilgan. Bunday adolatsizlik aholining, birinchi navbatda, yoshlarning katta eʼtiroziga sabab boʻlgan. Prezident grantining joriy etilganligi yoshlarga taʼlim olishi uchun keng imkoniyatlar yaratishga xizmat qiladi. Mazkur grant sohiblariga aʼlo oʻqishi, maʼnaviy-maʼrifiy va ilmiy-tadqiqot yoʻnalishlarida yutuqlarga.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон ёшлари форумидаги маърузаси // https://uza.uz/uz/posts/ozbekiston-respublikasiprezidenti-shavkatmirziyoevning-ozbekiston-yoshlari-forumida-sozlagannutqi_197662
2. Жураев С.А. Особенности формирования государственной молодежной политики Республики Узбекистан в переходный период: теория и практика. Ар.дисс...док.политол.н.-Т., 1994. -С.17.
3. Юсупова Н.Ж. Исломда аёл ҳуқуқлари. Тошкент: Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги академияси, 2006
4. Ҳасанов А. Қадимги Арабистон ва илк ислом. Жоҳилия асри. Т.: Тошкент ислом университети, 2001. Б.11